

III.

Az Alkotmánybíróság Magyar Közlönyben közzétett végzései

2/1999. (III. 3.) AB végzés

Az Alkotmánybíróság népszavazási kezdeményezés aláírásgyűjtő íve mintapéldányának hitelesítését megtagadó határozat ellen benyújtott kifogás tárgyában — *dr. Kiss László alkotmánybíró különvéleményével* — meghozta a következő

végzést:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 1/1999. (I. 14.) OVB határozata ellen benyújtott kifogást érdemi vizsgálat nélkül visszautasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a végzését a Magyar Közlönyben közzéteszi.

INDOKOLÁS

1. A népszavazást kezdeményező állampolgár 1998. december 18-i keltzéssel ügydöntő országos népszavazás kiírását kezdeményező aláírásgyűjtő ív mintapéldányát nyújtotta be az Országos Választási Bizottsághoz (a továbbiakban: OVB). Az aláírásgyűjtő íven ez a kérdés szerepelt: „Kérem, hogy az Országgyűlés a jogi feltételeket teremtse meg a halálbüntetés átmeneti visszaállítására?”

Az OVB az 1999. január 14-i ülésén meghozta, és még aznap írásban is közölte az ülésen résztvevő népszavazást kezdeményezővel az 1/1999. (I. 14.) OVB számú határozatát.

Az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítését megtagadta. A döntés indokolása szerint az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés *b*) pontja alapján „hatályos nemzetközi szerződésből eredő kötelezettségekről, illetve e kötelezettségeket tartalmazó törvények tartalmáról” nem lehet országos népszavazást tartani. Márpedig az 1993. évi XXXI. és az 1994. évi LXXXVI. törvénnyel kihirdetett — az emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelméről szóló, Rómában 1950. november 4-én kelt — Egyezmény Hatodik kiegészítő jegyzőkönyvének 1. Cikke egyértelműen előírja: „A halálbüntetést el kell törölni. Senkit sem lehet halálbüntetésre ítélni, sem kivégezni.” A Magyar Közlönyben 1995. évi II. törvényként kihirdetett Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyességokmánya Második Fakultatív Jegyzőkönyvének 1. Cikke ugyanezt a kategorikus tiltást tartalmazza: „A jelen Jegyzőkönyv részes államainak joghatósága alá tartozó személyeken nem szabad halálbüntetést végrehajtani.” Határozatában az OVB tájékoztatta a kezdeményezőt, hogy: „A határozat ellen a meghozatalától számított 3 napon belül az Alkotmánybírósághoz címzett kifogást lehet benyújtani az Országos Választási Bizottságnál.”

A népszavazás kezdeményezője a határozat ellen kifogást nyújtott be, amelyben azzal érvelt, hogy a nemzetközi egyezményeket vissza is lehet vonni, sőt az Országgyűlés „sikeres ügydöntő népszavazás esetén intézkedni köteles a jogi akadályok megszüntetésére”. Kifejtette hogy az Alkotmányban rögzített élethez való jog dek-

larálásában „elsősorban az áldozat, a leendő áldozat élethez való jogát kell értelmezni, és aki nem tiszteli mások jogát, az veszítse el a saját életéhez való jogát”. Arra kérte az Alkotmánybíróságot, hogy az OVB döntésének megváltoztatásával segítse a „nép azon jogát, hogy élhessen sorsának alakításával népszavazás útján”.

Az 1999. január 15. keltezésű beadvány január 19-én érkezett az Országos Választási Irodába, ahonnan azt ugyanazon a napon az Alkotmánybírósághoz továbbították.

2. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 2. §-a úgy rendelkezik, hogy „E törvényt kell alkalmazni ... c) az országos és a helyi népszavazásra, ...”. A Ve. 116. §-a ugyan a törvénynek az országos népszavazásról szóló XIII. fejezetében az előző fejezetek előírásaitól eltérő szabályok alkalmazását rendeli el, köztük azonban a kifogás benyújtására nézve nem állapít meg eltérő rendelkezéseket. Következésképpen a Ve. 78. § (1) bekezdésében foglalt általános szabályt kell irányadónak tekinteni az országos népszavazással kapcsolatos kifogások elbírálásában is. Eszerint „a kifogást úgy kell benyújtani, hogy az legkésőbb a sérelmezett ... döntés meghozatalától számított három napon belül megérkezzen”.

Hasonló tárgyú népszavazási kezdeményezés kapcsán az Alkotmánybíróság a jelenlegi döntésével azonos elvi alapon utasította vissza az OVB akkori határozata ellen elkésetten benyújtott kifogásokat [28/1998. (VI. 16.) AB végzés. ABK 1998. június—július 330, illetve Magyar Közlöny 1998. évi 52. szám].

Jelen ügyben a határozat ellen benyújtott kifogás szintén a törvényben meghatározott határidő lejárta után érkezett meg, ezért az Alkotmánybíróság az érdemi vizsgálatot mellőzve, az elkésett kifogást visszautasította.

Végzésének közzétételét az Alkotmánybíróság a közérdeklődésre tekintettel rendelte el.

Budapest, 1999. március 1.

Dr. Németh János s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Bagi István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Erdei Árpád s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Strausz János s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czúcz Ottó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lábady Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Tersztyánszky Ödön s. k.,
előadó alkotmánybíró

Vörös Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László alkotmánybíró különvéleménye

A vizsgált ügyben az Alkotmánybíróságnak érdemben döntenie kellett volna, mivel az indítvány a választási eljárásról szóló törvény (a továbbiakban: Ve.), illetőleg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nt.) egymással ellentmondásban álló rendelkezéseinek alkalmazásával minősült elkéssettnek. Ezáltal — a jogorvoslat lehetőségének kizárásával — politikai alapjog sérült.

Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 1999. január 14-i ülésén hozott határozatával megtagadta az aláírásgyűjtő ív hitelesítését. Az indítványozó a határozatot még aznap átvette, s az ellen másnap, 1999. január 15-én kelt kifogással élt, amely 1999. január 19-én érkezett postai úton a Központi Nyilvántartó és Választási Hivatalba, ahonnan a kifogást 1999. január 20-án továbbították a kifogás elbírálására hatáskörrel rendelkező Alkotmánybírósághoz.

Mindenekelőtt megjegyzem: az OVB határozatának a jogorvoslatra utaló az a kitétele, amely szerint „a határozat ellen a meghozatalától számított 3 napon belül az Alkotmánybírósághoz címzett kifogást lehet benyújtani az Országos Választási Bizottságnál” törvénysértő volt, mivel a törvény erről egészen mást mond. Éspe-dig: „az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése ellen az Alkotmánybírósághoz lehet kifogást benyújtani.” [Ve. 130. § (1) bek.] Ha ugyanis a megérkezés idejének jelentősége van (márpedig ennek az Alkotmánybíróság a Ve. 78. § (1) bekezdését alkalmazva a visszautasítás érdemét meghatározó jelentőséget tulajdonított), akkor korántsem mindegy, milyen tájékoztatást kap az indítványozó.

Álláspontom szerint persze — a 3 napos jogvesztőnek elismert érkezési határidőre tekintettel — az indítványozónak csak akkor lett volna esélye arra, hogy indítványa határidőben „megérkezzék”, ha a kifogását „már legalább” a döntés előtti napon postára adja, vagy futárt vesz igénybe. Nyilvánvalóan olyat kérünk tehát számon az indítványozón, ami képtelenség. S mindennek a háttérben az a törvények közötti kollízió okozta ellehetetlenített jogorvoslati „lehetőség” áll (adok is, meg nem is), amely eddig is és ezután is eliminál mindenféle jogorvoslatot. A jelen esetben jól érzékelteti ezt a helyzetet az, hogy ha a január 15-én feladott kifogás január 19-én érkezett meg, úgy a döntés napján (január 14-én) postára adott jogorvoslat is már késve, január 18-án érkezett volna meg.

A 28/1998. (VI. 16.) AB végzéshez fűzött különvéleményemben már részletesen kifejtettem azokat a fenntartásaimat, amelyek az itt alkalmazott törvények (Ve., Nt.) közötti kollízióval, mechanikus egymásra vetítésük okozta alkotmányellenes helyzetek kialakulásával voltak kapcsolatosak. Ez az álláspontom a jelen ügy kapcsán tovább erősödött. A mostani különvéleményben nem ismétlem meg a korábban részletesen kifejtetteket, csupán azt hangsúlyozom, hogy a mulasztás hivatalbóli kimondásától ismételten tartózkodó alkotmánybírói gyakorlat tovább éltet

és napirenden tart egy olyan törvényalkotó által megoldandó problémát, amely mindannyiszor feléled, ahányszor országos népszavazással összefüggő kifogások benyújtására sor kerül. Ennek alátámasztására idézek a 28/1998. (VI. 16.) AB határozatból: „A testület egyfelől az alkotmányossági vizsgálatot igénylő kérdések nagy számára, másfelől az ügy soronkívüli elbírálására irányuló kötelességére tekintettel nem élt az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 40. §-ában foglalt felhatalmazásával és nem indított havatalból eljárást annak megállapítására, vajon az Országgyűlés a Ve. megalkotásakor bizonyos — a népszavazással kapcsolatos politikai alapjog gyakorlása szempontjából fontos — kérdések szabályozásának elmulasztásával nem idézett-e elő mulasztásban megnyilvánuló alkotmányelleneséget.” Ha ezt megtette volna, most nem álltunk volna újra a már ismert helyzet előtt. A jelen ügy kapcsán ez a lehetőség ismét nyitva állt az Alkotmánybíróság előtt, s a testület most is következetesen kitartott az idézett korábbi álláspontja mellett. Ennek pedig az lesz a következménye, hogy továbbéltetünk egy olyan — hiányos, ellentmondásokkal terhes, egymással is ütköző törvények alkalmazásából előálló — gyakorlatot, amely — amellet, hogy politikai alapjog érvényesítését ellehetetleníti —, kifejezetten ütközik a tisztességes eljárás követelményébe is.

Budapest, 1999. március 1.

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 43/H/1999.

Közzétéve a Magyar Közlöny 1999. évi 17. számában.